

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการลงมือกระทำความผิด กรณีฆ่าผู้อื่น โดยใช้อาวุธปืน หรืออาวุธมีดนั้น ได้ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.1 สรุป

กล่าวโดยสรุปแล้ว กระบวนการเกิดความคิดอาญา มีอยู่ 6 ขั้นตอน เริ่มต้นด้วยการมีความคิดที่จะกระทำให้เกิดอันตรายอันต้องห้ามตามกฎหมาย (conception) การไตร่ตรองหรือทบทวนที่จะกระทำความผิด (deliberation) การตกลงใจที่จะกระทำตามที่คิด (resolution) การเตรียมที่จะกระทำความผิด (preparation) การลงมือกระทำความผิด (commencement) และสุดท้ายคือขั้นการเกิดผลของการกระทำนั้น (consummation) ซึ่งการพยายามกระทำความผิดนั้น หมายถึงการกระทำที่ผ่านขั้นตอนการเตรียมมาแล้วจนถึงขั้นลงมือกระทำความผิด ซึ่งการกระทำอย่างไรที่จะถือว่าถึงขั้นลงมือกระทำความผิดนั้น เมื่อได้พิจารณาหลักทฤษฎีในเรื่องการลงมือกระทำความผิดของต่างประเทศที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อเท็จจริงในการลงโทษผู้กระทำความผิดพอสรุปได้ว่า การที่บุคคลได้คิด ตกลงใจ และกระทำการใดๆ เพื่อให้การกระทำความผิดสำเร็จ แต่การกระทำดังกล่าวไม่อาจสำเร็จได้เนื่องจากมีเหตุมาขัดขวาง ถือว่าผู้นั้นได้กระทำความผิดแล้ว แต่การที่กฎหมายจะลงโทษบุคคลโดยวินิจฉัยข้อเท็จจริงแต่ละคดีว่าแค่ไหนเพียงใด จึงจะถือเป็นการลงมือกระทำความผิดนั้น ได้มีหลักทฤษฎีที่พิจารณาในเรื่องดังกล่าวหลายทฤษฎีด้วยกัน ซึ่งประเทศแต่ละประเทศต่างก็มีหลักทฤษฎีที่จะใช้วินิจฉัยในเรื่องการลงมือกระทำความผิดด้วยแล้ว กล่าวคือ ประเทศอังกฤษและประเทศฝรั่งเศส ต่างยึดถือหลัก “ความใกล้ชิดต่อผล” (The Proximity Rule) ในการวินิจฉัยข้อเท็จจริงจะต้องปรากฏข้อเท็จจริงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าผู้กระทำได้กระทำความผิดจนใกล้จะเกิดความผิดสำเร็จได้อย่างชัดเจน กฎหมายจึงควรลงโทษ ซึ่งหลักนี้มีการใช้กันอย่างแพร่หลายรวมทั้งศาลฎีกาของไทยก็ได้ยึดถือหลักนี้ในการวินิจฉัยคดี ตั้งแต่อดีตเป็นต้นมา อย่างไรก็ตาม หลักดังกล่าวก็อาจมีข้อโต้แย้งว่าการกระทำต้องแค่ไหน เพียงใด จึงจะถือว่าเป็นการใกล้ชิดต่อผล จึงเป็นหลักที่หาความแน่นอนไม่ได้และยังทำให้เกิดความสับสนแก่นักกฎหมายในการพิจารณาวินิจฉัยคดี ทำให้ข้อเท็จจริงที่มีความใกล้เคียงหรือคล้ายคลึงกัน ศาลอาจวินิจฉัยหรือตัดสินให้เป็นการกระทำในความผิดที่แตกต่างกันได้ หรืออาจกล่าวได้ว่าพิจารณาเป็นกรณีๆ ไป

(case by case) อันอาจทำให้ผู้เสียหายในความผิดบางฐานไม่ได้รับความคุ้มครองเท่าที่ควร นอกจากนี้ยังทำให้ผู้กระทำความผิดเองอาจไม่ได้รับโทษอย่างเหมาะสมตามเจตนาดตนเองตั้งใจกระทำความผิด โดยเฉพาะในการกระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยใช้อาวุธปืนหรืออาวุธมีดนั้น ศาลจะต้องพิจารณาให้ได้ความถึงขนาดว่าต้องเป็นการกระทำที่ใกล้ชิดต่อผลสำเร็จมากเกิน ไป กล่าวคือต้องรอจนกระทั่งผู้กระทำความผิดกระทำการถึงขั้นยกปืนขึ้นเล็ง หรือเงื้อมมือจะฟัน จึงจะถือเป็นการลงมือกระทำความผิด ซึ่งได้กล่าวแล้วว่ายังมีใช้การวินิจฉัยที่เหมาะสมสำหรับในบางข้อเท็จจริงที่เห็นได้ชัดเจนว่าผู้กระทำความผิดมีเจตนาอย่างแน่วแน่ที่จะฆ่าผู้อื่น เพราะมีการพกพาอาวุธปืนหรืออาวุธมีดมาติดกรอเหยื่อแล้ว เพียงแต่ยังมีทันทจะยกปืนขึ้นเล็งหรือเงื้อมมือขึ้นฟันเท่านั้น หากพิจารณาว่าผู้กระทำความผิดยังไม่กระทำการถึงขั้นลงมือกระทำความผิดก็จะขัดแย้งกับความรู้สึกของสังคมหรืออาจก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยขึ้นในสังคม

สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกา ใช้ “หลักการกระทำขั้นตอนที่สำคัญ” (The Substantial Step Rule) ในการวินิจฉัยข้อเท็จจริง ซึ่งมีหลักการว่า เมื่อผู้กระทำได้กระทำถึงขั้นตอนที่สำคัญเพื่อให้เป็นไปตามเจตนาของตน ถือว่ามีการพยายามกระทำความผิดแล้ว ซึ่งหลักนี้จะใช้ได้ก็ต่อเมื่อมีพยานหลักฐานอื่นๆ มาประกอบให้เห็นอย่างชัดเจนว่าผู้กระทำได้กระทำการตามขั้นตอนที่สำคัญแล้ว ซึ่งการกระทำดังกล่าวหากพิจารณาตามหลัก “ความใกล้ชิดต่อผล” (The Proximity Rule) การกระทำบางกรณีก็ไม่อาจถือเป็นการพยายามกระทำความผิด¹ กรณีที่ Model Penal Code ยกตัวอย่างว่าการกระทำใดเป็นการกระทำขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ การดักรอ การตามหาตัว หรือการติดตามผู้เสียหาย เป็นต้น โดยถือว่าการกระทำนั้นน่าจะเป็นการกระทำที่จะทำให้ผู้เสียหายได้รับภัยอันตรายอันเกิดจากการกระทำของจำเลยแล้ว จึงควรลงโทษสำหรับกรณีที่ได้มีการกระทำความผิดดังกล่าว และหลักนี้เป็นที่นิยมแพร่หลายในมลรัฐต่างๆ ในประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่น ก็ได้นำหลักในเรื่องดังกล่าวมาใช้วินิจฉัยข้อเท็จจริงในเรื่องการลงมือกระทำความผิดด้วย เนื่องจากเป็นหลักที่ทำให้ความคุ้มครองผู้เสียหายและสังคมให้ได้รับความปลอดภัยเป็นอย่างดี และจากการที่ Model Penal Code ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าการกระทำอะไรบ้างที่ถือว่าเป็นการลงมือกระทำความผิดแล้ว ดังนั้นจึงไม่มีปัญหาในการตีความว่าการกระทำนั้นถือเป็นการลงมือกระทำความผิดแล้วหรือยัง เพราะหากข้อเท็จจริงปรากฏชัดเจนว่าผู้กระทำพกพาอาวุธปืนมาติดข่มรอเหยื่อ ย่อมถือได้ชัดแจ้งว่าเป็นการลงมือกระทำความผิดแล้ว

¹ ดูรายละเอียดได้จาก The American Law Institute, Model Penal Code, Comments of the Tentative Drafts No.10, Section 5.01 (Philadelphia, 1960). p. 26-62. อ้างถึงใน เกียรติจิจร วัจนะสวัสดิ์. “แนวความคิดเรื่องการลงมือกระทำความผิดตามกฎหมายอาญาอเมริกัน : หลักการกระทำขั้นตอนสำคัญ” บทบัณฑิตย์, 52 (2539, มีนาคม). น. 24.

ประเทศเยอรมัน ใช้หลัก “ความเป็นอันตรายของการกระทำนั้น” (Dangerous Possibility Rule) ในการวินิจฉัยในการกระทำใดเป็นการลงมือกระทำความผิด โดยหลักนี้ถือว่าการที่จะถือเป็นการลงมือกระทำความผิดได้ ก็ต่อเมื่อการกระทำนั้นได้แสดงให้เห็นถึงการเป็นอันตรายโดยตรงหรือการคุกคามสิ่งที่กฎหมายประสงค์จะคุ้มครองหรือคุณธรรมทางกฎหมาย โดยคำนึงถึงความใกล้ชิดของอันตรายหรือการที่จะก่อความเสียหายและความรู้สึกลัวหวาดกลัวต่ออันตรายในความรู้สึกร่วมกันนั้น แต่ก็มิได้มีการกำหนดอย่างชัดเจนว่าการกระทำอย่างไรจะถือว่าเป็นอันตรายโดยตรงต่อคุณธรรมทางกฎหมาย ยังต้องให้นักกฎหมายหรือผู้พิพากษาเป็นผู้พิจารณาเป็นกรณีๆ ไป จึงยังไม่มี ความชัดเจนเท่ากับหลักการกระทำในขั้นตอนที่สำคัญของประเทศสหรัฐอเมริกา เพราะกรณีการพกพาอาวุธปืนมาดักข่มขู่หรือ หรือกรณีเพียงแต่พกพาอาวุธปืนออกมาภายนอกโดยเจตนาจะไปฆ่าผู้อื่น จะถือเป็นการลงมือแล้วหรือไม่ ยังต้องให้ผู้พิพากษาเป็นผู้พิจารณาตัดสิน แต่ก็ยังเป็นหลักประกันความปลอดภัยให้สังคมมากกว่าหลักการกระทำที่ใกล้ชิดต่อผลที่ศาลฎีกาของประเทศไทยยึดถือกันอยู่ในปัจจุบันนี้

5.2 ข้อเสนอแนะ

ในการพิจารณาจากคำพิพากษาของศาลและหลักทฤษฎีของนักกฎหมายของประเทศต่างๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่าการวางบรรทัดฐานของศาลฎีกาไทยเป็นการใช้หลักความใกล้ชิดต่อผล (The Proximity Rule) โดยถือว่าการใกล้ชิดต่อผลสำเร็จของความผิดต้องถึงขนาดใกล้ชิดกับองค์ประกอบของความผิดหรือเป็นส่วนหนึ่งของการกระทำในองค์ประกอบความผิดฐานนั้นๆ ซึ่งในการกระทำความผิดกรณีฆ่าผู้อื่น โดยใช้อาวุธ เช่นอาวุธปืน หรืออาวุธมีดนั้น มีลักษณะพิเศษที่แตกต่างไปจากการลงมือกระทำความผิดฐานอื่นๆ และในความผิดฐานเดียวกันแต่มิได้ใช้อาวุธปืนหรืออาวุธมีด กล่าวคือเป็นความผิดที่ไม่มีขั้นตอนตรงกลางระหว่างการลงมือกระทำความผิดกับความผิดสำเร็จ เพราะทันทีที่ลงมือกระทำความผิดไปแล้วความผิดก็สำเร็จทันที การที่ศาลใช้หลักความใกล้ชิดต่อผลมาวินิจฉัยในการพิจารณาว่าเป็นการลงมือกระทำความผิดหรือยังนั้น จึงยังไม่เหมาะสมเท่าที่ควร เพราะถ้าจะต้องรอถึงขนาดว่าต้องให้ผู้ต้องหายกปืนขึ้นเล็งหรือเงื้องัดฟันก่อน ซึ่งมองว่าเป็นการกระทำขั้นสุดท้ายจริงๆ ก่อนถึงความผิดสำเร็จ ดังนั้นเพื่อให้การวินิจฉัยและพิจารณาคดีของศาลไทยกระทำได้โดยถูกต้องและเหมาะสมอันเป็นการป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดที่ร้ายแรงนี้กระทำสำเร็จ ซึ่งมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้เสียหายและความปลอดภัยของสังคมเป็นอย่างมาก กล่าวคือทำให้ผู้เสียหายได้รับอันตราย จึงเห็นควรนำทฤษฎี “ความเป็นอันตรายของการกระทำนั้น” (Dangerous Possibility Rule) ของประเทศเยอรมัน และ “หลักการกระทำขั้นตอนที่สำคัญ” (The Substantial Step Rule) ของประเทศ

สหรัฐอเมริกา มาใช้พิจารณาเพื่อวินิจฉัยข้อเท็จจริง โดยอาจเพิ่มมาตรการตรวจสอบค้นหาความจริงในคดีอาญา จากการสืบพยานหลักฐานต่างๆ เพิ่มเติม ประกอบกับในการวิเคราะห์การลงมือกระทำ ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยใช้อาวุธ กรณีที่ใช้อาวุธปืนหรือมีด อันเป็นอาวุธที่มีความร้ายแรง จึงควรเน้นไปทางแนวคิดทฤษฎีอัตตะวิสัย (Subjective Theory) ที่เน้นพิจารณาสถานะทางจิตใจของผู้กระทำเป็นหลัก ไม่ควรเน้นไปที่ทฤษฎีภาวะวิสัย (Objective Theory) ที่เน้นสภาวะภายนอกมากกว่าความรู้สึกลึกซึ้ง หรือเน้นที่ผลของความเสียหาย เพราะหากต้องรอให้เกิดความเสียหายแล้ว ย่อมหมายถึงชีวิตของบุคคลที่ต้องสูญเสียไป มิใช่เพียงแค่ทรัพย์สินหรือสิทธิอื่นใดของบุคคล ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการคุ้มครองประชาชนให้ได้รับความปลอดภัยและเพื่อเป็นการคุ้มครองสังคมให้อยู่โดยสงบสุขได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อเป็นการนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษในความผิดที่ได้เจตนากระทำลงไปได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งกรณีนี้อาจเสียเวลาหรืออาจต้องใช้การพิจารณาพยานหลักฐานในคดีมากขึ้นกว่าเดิม แต่สอดคล้องกับหลักการดำเนินคดีอาญา ในการที่จะต้องตรวจสอบค้นหาความจริง และผลที่ได้รับต่อไปในอนาคตย่อมคุ้มค่าในการป้องกันสังคมให้มีความปลอดภัยมากขึ้นกว่าเดิมและทำให้คำพิพากษาของศาลได้รับการยอมรับมากขึ้น